

Notat

Bjørn Willy Robstad

Generalsekretær for det arktiske parlamentarikersamarbeidet

Nordisk Råds sekretariat

15. oktober 2008

Arbeidet med en politikk for Arktis i EU

En arbeidsgruppe med bred deltakelse fra kommisjonen arbeider nå med et forslag til en arktisk politikk for EU. Forslaget forventes å bli fremmet høsten 2008, sannsynligvis november.

Norge har frem til april 2009 formannskapet i Arktisk Råd (regjeringssamarbeidet mellom de arktiske landene.) Danmark vil overta formannskapet de neste to årene, etterfulgt av Sverige. Regjeringen har også satt nordområdene og Arktis høyt på den nasjonale politiske agenda. Hva vil forholdet være mellom EUs interesser og Norges interesser i Arktis? Hvordan vil en sterkere involvering fra EU påvirke den politiske utviklingen i Arktis?

Viktige begivenheter siste år i EU:

Da kommisjonen lanserte sin ”blåbok” om EUs maritime politikk 10. oktober 2007, ble det gjort oppmerksom på at EU kom til å foreta seg noe vedrørende Arktis. I meddelelsen fra Kommisjonen står det:

”Der vil også blive lagt vægt på de geopolitiske konsekvenser af klimaforandringerne. I den forbindelse vil Kommissionen i 2008 fremlægge en rapport om strategiske spørgsmål vedrørende Det Nordlige Ishav.”

Den 14. mars 2008 ble dokumentet ”Climate change and International security” presentert av Javier Solana og Manuel Barosso til Det Europeiske Råd. Dette dokumentet er konsentrert om de mulige konfliktene som kan oppstå som et resultat av klimaendringene (at isen i Arktis forsvinner) og ressursene blir mer tilgjengelig.

Fra norsk side ble det reagert ved at utenriksministeren sendte et brev til Kommisjonen hvor det blant annet ble påpekt at Arktis ikke er et lovtomt område, og at FNs Havrettstraktat også gjelder for havområdene i Arktis.

Kommissær for fiskeri og maritim transport, Joe Borg, sa i en tale den 9. september 2008 at tre hovedområder for EUs arktiske politikk vil være:

- Beskyttelse av det arktiske miljøet
- Bærekraftig utnyttelse av ressursene i Arktisk
- Styring/regelverket i Arktis

I tilknytning til det siste punktet om regelverket i Arktis, uttalte kommissær Borg:

”The main building blocks are in place. They include the United Nations Convention on the Law of the Sea and also the work done by organisations such as the Arctic Council, the Nordic Council of Ministers, NEAFC (Den nordøst-atlantiske fiskerikommisjonen) and, of course, the Northern Dimension policy. Nevertheless, we should be open to develop this system further, adapting it to the new challenges and circumstances, relating to both the legal dispositions and the practical dimension. Likewise, we should revisit the international

environmental treaties applicable to the Arctic. We need to determine how well they are being enforced and whether additional measures are needed.”

Den 9. oktober 2008 vedtok Europaparlamentet en resolusjon vedrørende styringen av Arktis. Resolusjonen må ses som et innspill til Kommisjonenens arbeid med en Arktisk politikk. I resolusjonen står det blant annet at Kommisjonen bør arbeide for å få en ny internasjonal avtale for Arktis. Behovet for en slik avtale/traktat ble avvist av utenriksminister Støre i et intervju med NTB 15.oktober.

Det arktiske parlamentarikersamarbeidet

Den 8. arktiske parlamentarikerkonferansen fant sted i Fairbanks 12.-14. august 2008 hvor Stortinget var representert med 6 representanter. Et av hovedtemaene på konferansen var maritim politikk. På denne konferansen deltok 5 representanter fra Europaparlamentet og den neste arktiske parlamentarikerkonferansen finner sted i Europaparlamentet i 2010. Hill-Marta Solberg (A) ble gjenvalgt som leder av Den arktiske parlamentarikerkomiteen som driver samarbeidet mellom konferansene. Et av hovedtemaene for komiteens arbeid de siste to årene har vært å undersøke muligheten for og nødvendigheten av en gjennomgang for det eksisterende internasjonale avtaleverket (havretten og andre miljøavtaler) som angår Arktis.

I det arktiske parlamentarikersamarbeidet er Europaparlamentet fullverdige medlemmer.

Den Nordlige Dimensjon

Hovedinstrumentet til EU for behandling av spørsmål knyttet til Arktis har siden slutten av 90-tallet vært gjennom den Nordlige Dimensjon. Fra 1. Januar 2007 er arbeidet innen den Nordlige dimensjon et partnerskap mellom EU, Island, Norge og Russland. Arbeidet innen den Nordlige Dimensjon skjer i hovedsak gjennom partnerskapene for miljø og helse. Det er planer om å opprette et nytt partnerskap innen transport og logistikk.

Det geografiske området for den Nordlige Dimensjon dekker imidlertid bare en liten del av det arktiske området.

Det første parlamentariske forumet for den Nordlige Dimensjon vil ventelig finne sted den 25.-26. februar 2009 i Brussel.

Ilulissat møtet 27.-29. mai 2008

Den 27.-29. mai 2008 møttes representanter fra de fem arktiske kyststatene (Canada, Danmark, Norge, Russland og USA) til et møte i Ilulissat, Grønland. Fra norsk side deltok utenriksminister Støre. Der vedtok de Ilulissat deklarasjonen hvor det understrekes at det er et omfattende legalt rammeverk som regulerer nåværende av fremtidig aktivitet i Arktis, og alle landene understreker viktigheten av havretten.

Kommentarer:

Interessen for Arktis har økt i de arktiske landene og utenfor Arktis. Bakgrunner for dette henger nok nøye sammen med at isen i Arktis smelter og mulighetene for ressursutvinning, særlig olje og gass, og maritim transport øker.

Russlands president Dmitrij Medvedev sa i sin tale til Russlands sikkerhetsråd den 17. september 2008 at Russland nå var klar til å trekke grensene i Arktis. I sin tale omtalte Medvedev Arktis som strategisk viktig og en ressursbase for det 21. århundre.

I Arktisk Råd melder stadig flere land interesse om å delta som observatører i samarbeidet. Det siste landet som har fått ad-hoc observatørstatus er Kina, og Sør-Korea har nylig søkt om observatørstatus.

EU vil også være med på å styre utviklingen. Det er uklart hvordan EU vil engasjere seg i arbeidet i Arktisk Råd. De vil ventelig søke om observatørstatus.